

CZASOPISMO "ŻYCIE SZKOŁY" MA 60 LAT

У статті представлено історію журналу "Життя школи", виділено три її періоди, висвітлено три основних розділи.

"Życie Szkoły" jest polskim czasopismem przeznaczonym dla nauczycieli klas początkowych. Historia „Życia Szkoły” zaczęła się w roku 1946, gdy szkolnictwo polskie po straszliwej wojnie zaczęło się odbudowywać, a nauczyciel, mniej lub lepiej przygotowany, był tej odbudowy jednym z twórców. Cechą najbardziej znamioną tych czasów była chęć usunięcia w najbliższym czasie szkód wyrządzonych państwu i narodowi – również w dziedzinie oświaty, wychowania i szkolnictwa. W takiej to właśnie chwili, w wielkim entuzjazmie odbudowy i budowy, dokształcania i kształcenia, zdobywania wiedzy i umiejętności, powstała myśl powołania do życia pisma pedagogicznego, które by pomogło nauczycielowi w jego trudnej pracy wychowawczej i dydaktycznej¹. W rozwoju czasopisma można wyodrębnić trzy okresy: toruński, poznański i, aktualnie, warszawski.

Okres toruński przypada na czas od stycznia 1946 roku do kwietnia 1974 roku. Pierwszym redaktorem naczelnym był Stanisław Nowaczyk. Kierował pismem przez 29 lat. O wielkiej trosce z jaką odnosił się do czytelnika pisał w jednym z artykułów w "Życiu Szkoły" nr 7-8 z 1970 roku Ludwik Bandura: *Stanisław Nowaczyk prowadził rozmowy z czytelnikami, pisał słowa wstępne i komentarze do niektórych artykułów, zachęcał do czytania książek i dyskusji, inspirował wypowiedzi czytelników ogłaszając niezliczone konkursy i ankiety, jeździł po kursach wakacyjnych, by wsłuchiwać się w potrzeby nauczycieli i szkół, by dowiedzieć się o osiągnięciach skromnych pracowników oświaty.* Był to okres pionierski w historii pisma. Krystalizowało ono wówczas swój profil – od ogólnopedagogicznego, prezentującego wiedzę dla potrzeb całej szkoły, do przedmiotowego, poświęconego nauczaniu początkowemu. Do roku 1953 "Życie Szkoły" obejmowało całokształt zagadnień dydaktycznych i wychowawczych szkoły, a więc od klasy I do VII. Na przełomie roku 1953/54 pismo przeszło stopniowo na omawianie zagadnień związanych z klasami I - IV i w takim kształcie pozostało do roku 1974. "Życie Szkoły" już od pierwszych lat stało się trybuną postępu pedagogicznego. W jednym z artykułów Stanisław Nowaczyk tak pisał: *Nie jest nowiną ani nowinką, że teoria i praktyka mają być ze sobą powiązane, jedno ma wspierać drugie i martwe lub martwiejące ożywiać. Nie kto inny jak Komeński przypomina zdanie Vivesa: " Teoria rzeczy jest łatwa i*

¹ Ze wspomnień Stanisława Nowaczyka, długoletniego redaktora naczelnego "Życia Szkoły"

krótka, a nie przynosi prócz przyjemności niczego więcej, natomiast zastosowanie jej jest trudne i rozległe i daje zdumiewające korzyści". Pewne działy, niezależnie od okresowych modyfikacji tytułowych, stanowiły trzon pisma. Były to: **Artykuły, Problemy wychowania i nauczania, Z doświadczeń i badań, Samokształcenie, Z książek i czasopism.** Z czasem wprowadzono dział zatytułowany **Wdrażanie teorii do praktyki pedagogicznej.** O "Życiu Szkoły" w 1948 roku tak pisał Bogdan Suchodolski: *„Życie Szkoły” stało się pismem pierwszym i jedynym w Polsce, które ideę współdziałania teoretyków i praktyków trafnie uchwyciło”.*

W maju 1974 nastąpiła zmiana zespołu redakcyjnego i siedziby redakcji. "Życie Szkoły" przeniesiono do Poznania, a jego nowym redaktorem naczelnym został Heiliodor Muszyński. Rozpoczął się nowy **okres tzw. poznański** trwający do lutego 1982 roku. W tym czasie ukształtował się dwukierunkowy układ czasopisma. Pierwszy – z głównym naciskiem na organizację życia społecznego i pracę wychowawczą i drugi – poświęcony nauczaniu początkowemu. Ówczesny redaktor naczelny, zapowiadając nowy okres w dziejach pisma, tak oto wypowiadał się o jego profilu: *Nie należy oczywiście sądzić, że „Życie Szkoły” straci swój dotychczasowy charakter czasopisma pedagogicznego poświęconego problematyce nauczania i wychowania początkowego. Problematyka ta wyznaczać będzie nadal w istotny sposób profil pisma. W sposób istotny, ale nie wyłączny. Obok niej bowiem profil „Życia Szkoły” określony będzie przez całokształt spraw związanych z organizacją życia szkolnego i uruchamianiem w nim procesów wychowawczych. Sądzimy, że wpłynie to korzystnie na sposób rozwijania na łamach pisma zagadnień nauczania i wychowania początkowego. Zagadnienia te bowiem mogą i powinny być okazywane i rozpatrywane na tle całokształtu wychowawczego szkoły.*

Trzeci okres, warszawski, rozpoczął się w marcu 1984 roku. Nowym redaktorem naczelnym został Ryszard Więckowski, zapowiadając, że: *Podstawową troską redakcji będą odbiorcy pisma – Czytelnicy, tj. nauczyciele nauczania początkowego (z doświadczeniem i stażem pracy oraz zdobywający dopiero doświadczenie), studenci uczelni wyższych oraz innych form doskonalenia zawodowego, pracownicy naukowcy zajmujący się pedagogiką wczesnoszkolną, a także rodzice naszych najmłodszych uczniów i wychowanków. (...) Czasopismo pragnie uczestniczyć we wszystkim, czym żyje obecnie nauczyciel, dzieci i rodzice w środowisku szkolnym i społecznym.* Przesłanie to towarzyszyło Profesorowi od marca 1984 roku do chwili śmierci, tj. marca 2002 roku. Profesor Ryszard Więckowski kierował pismem przez 18 lat. Od 2002 roku mam zaszczyt reagować "Życie Szkoły" kontynuując myśl Ryszarda Więckowskiego – mojego Profesora i Mistrza.

Przez ostatnie lata tematykę pisma zdominowały zagadnienia związane z reformą edukacji, jej podstawami teoretycznymi i praktycznymi

rozwiązaniami, Najważniejszym elementem reformy z 1999 roku była reforma programowa, czyli odejście od zasady 3 razy Z (zakuć, zdać, zapomnieć). W związku z tym powstały nowe podstawy programowe, w których zakładano, że ... *mniej miejsca zajmą encyklopedyczne wiadomości, nacisk będzie się kładło na to, aby uczniowi wszystko logicznie układało się w całość, a zdobyta w szkołę wiedza przydawała się na co dzień. Umożliwia to nowy sposób nauczania. Przez trzy pierwsze lata nauki kształcenie ma bowiem zintegrowany charakter, tzn. bez podziału na przedmioty, dopiero później pojawi się podział na przedmioty (...)* [2:6]. *Kształcenie na tym etapie ma być łagodnym przejściem od wychowania przedszkolnego do edukacji prowadzonej w systemie szkolnym. Ma ono charakter zintegrowany. Zajęcia edukacyjne prowadzi nauczyciel lub nauczyciele według ustalonego przez siebie planu, dostosowując czas zajęć i przerw do aktywności uczniów* [3:16]. Założono także, iż nowej organizacji zajęć szkolnych towarzyszyć ma zmiana relacji między uczniem a nauczycielem. *Nauczyciel mając mniej uczniów i większą dowolność w prowadzeniu zajęć, będzie mógł poświęcić każdemu uczniowi więcej czasu i energii. Będzie też mógł skoncentrować się na interesujących klasę zagadnieniach, a nie, jak dotychczas „gonić program”*[3:6].

Zmianie podstaw programowych towarzyszyła także zmiana programów i podręczników. Nauczyciel ma aktualnie możliwość wyboru odpowiedniego programu nauczania spośród ponad 100 wpisanych do wykazu, albo opracować własny program, samodzielnie lub z wykorzystaniem programów nauczania wpisanych do tego wykazu [3:28]. Na rynku wydawniczym pojawiły się także nowe podręczniki oraz około 30 pakietów edukacyjnych przeznaczonych dla uczniów klas niższych¹.

Od roku 1999 w klasach I – III stosuje się ocenę opisową. (...) Z praktyki stosowania oceny opisowej w nauczaniu początkowym wiadomo, że wielu nauczycieli przedstawiają w formie charakterystyki osiągnięć ucznia, czasem w kilkunastu zdaniach. Od lat znana jest w Polsce, a także w innych krajach również inna forma oceniania opisowego. Jest to karta oceny ucznia zawierająca rubryki, w których opisuje się jego pracę, postawy i osiągnięcia w określonych obszarach (dziedzinach). Stosowanie tej formy oceny wymaga zachowania spójności między sposobem oceniania i strategią nauczania, a także wyjaśnienia rodzicom celów i funkcji przyjętej formuły [4:10].

Aktualnie nasze pismo ma trzy podstawowe działy: teoretyczne podstawy edukacji, dzielimy się doświadczeniami oraz przegląd wydarzeń.

¹ Pakiet edukacyjny są to podręczniki opracowane do określonego programu, przeznaczone do realizacji na kolejne lata nauki.

W dziale pierwszym, zatytułowanym teoretyczne podstawy edukacji, upowszechniamy twórcze osiągnięcia naukowo – badawcze pracowników uniwersytetów, akademii i innych ośrodków zajmujących się profesjonalnie pedagogiką **wczesnoszkolną**. Czasopismo adresowane jest bowiem do nauczycieli, studentów wyższych uczelni i pracowników nauki oraz innych osób zajmujących się pedagogiką wczesnoszkolną. Pedagogika wczesnoszkolna jest subdyscypliną nauk pedagogicznych. Nie można zatem ograniczać się w jej prezentacji do tzw. nurtu metodycznego. Każda skuteczna działalność prakseologiczna, także pedagogiczna, wymaga określonej teorii, czyli "podbudowy myślowej praktycznego działania" Nauczyciel powinien nie tylko wiedzieć, jak działać, ale mieć świadomość własnego działania, to pozwoli mu na pełniejsze rozumienie istoty i perspektyw rozwoju edukacji wczesnoszkolnej. Polska myśl pedagogiczna posiada w tym zakresie wspaniałą historię, jak również współczesne osiągnięcia. W dziale tym systematycznie pojawia się **poradnik językowy** redagowany przez profesora Jerzego Podrackiego.

Dział drugi – dzielimy się doświadczeniami – zawiera przykłady scenariuszy zajęć zintegrowanych, problemów związanych z pracą opiekuńczo – wychowawczą i terapeutyczną nauczyciela itp. Dział drugi posiada dwa poddziały: dylematy wychowania oraz listy, polemiki, opinie.

W związku ze zmianami, jakie zaszły w ostatnich latach w polskiej oświacie na łamach "Życia Szkoły" prezentujemy aktualnie różne koncepcje pracy dydaktycznej i wychowawczej, zarówno ich podstawy teoretyczne, jak też praktyczną interpretację. Upowszechniamy nowe programy i podręczniki oraz propozycje ich wykorzystywania. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że duże trudności sprawia nauczycielom ocena opisowa. Stosowanie tej formy oceniania wymaga zachowania spójności pomiędzy sposobem oceniania, a strategią nauczania, a także wyjaśniania rodzicom celów i funkcji przyjętej formuły. Aktualizacja tych zagadnień w pracy nauczyciela to temat, który dość często pojawia się na łamach czasopisma. Dużo miejsca poświęcamy także współpracy szkoły z rodzicami i środowiskiem społecznym. Dostrzegamy bowiem potrzebę integracji środowisk życia dziecka oraz integracji ofert edukacyjnych. Z uwagi na włączenie dzieci 6 - letnich do systemu edukacyjnego ważnym obszarem poszukiwań zarówno teoretycznych, jak i praktycznych jest diagnozowanie gotowości szkolnej dziecka oraz integracja edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Staramy się szukać skutecznych sposobów usprawniania jakości wspomagania dzieci w ich indywidualnym rozwoju u progu startu szkolnego. Na łamach naszego pisma podejmowane są próby analizy takich zagadnień, jak wspomaganie dziecka o zróżnicowanym poziomie rozwoju, praca z dzieckiem zdolnym, dyslektycznym, a także przejawiającym

zaburzenia w zachowaniu (agresja, lęk, nieśmiałość, nadpobudliwość psychoruchowa i inne), wykorzystywanie mediów w edukacji dziecka.

Dużo miejsca po wejściu Polski do Unii Europejskiej zajmują zagadnienia związane z integracją europejską. Pojawia się szereg artykułów, których autorzy (pracownicy naukowcy, studenci przebywający na stypendiach zagranicznych) dzielą się wiedzą o edukacji w krajach europejskich z czytelnikami naszego pisma.

Dział trzeci zawiera **przegląd wydarzeń**, a więc informacje o kursach konferencyjnych, możliwości szkolenia, doskonalenia, sprawozdania z konferencji oraz ważnych jubileuszy. W dziale tym zamieszczany także recenzje ciekawych książek.

Zwyczajem "Życia Szkoły" jest prowadzenie różnego rodzaju konkursów. Myślą przewodnią tych konkursów jest rozwój i postęp myśli pedagogicznej, poszukiwanie najbardziej efektywnych metod nauczania i wychowania oraz doskonalenie pracy nauczycieli. Tematyka konkursów ta przykładowo "Rozwijanie aktywności twórczej dzieci w kształceniu zintegrowanym", "Jak atrakcyjnie, bezpiecznie i pożytecznie spędzać wolny czas?" czy konkurs, który będzie ogłoszony w najbliższym czasie "Ja wśród innych ludzi".

Staramy się, by nasi czytelnicy byli twórczymi, refleksyjnymi nauczycielami, stąd bardzo cenimy sobie listy kierowane do redakcji, niekiedy inspirujemy naszych czytelników do przemyśleń na określony temat, np. "Moje pedagogiczne credo", "Kim jest dla mnie dziecko?". Zmieniają się czasy i oczekujemy od nauczyciela nie tylko dobrej, solidnej pracy, ale także bycia refleksyjnym praktykiem, który dostrzega każde dziecko i stara się dostosować edukację do jego możliwości i potrzeb.

Список використаних джерел та літератури

1. Więckowski R. "Życie Szkoły" na nowej drodze // *Życie Szkoły*. – 1984. – Nr 3.
2. MEN o reformie // *Biblioteczka reformy*. - Warszawa, 1998. - Nr 1.
3. MEN o reformie programowej. Kształcenie zintegrowane // *Biblioteczka reformy*. - Warszawa, 1999. - Nr 7.
4. MEN o ocenianiu // *Biblioteczka reformy*. - Warszawa, 1999. - Nr 17.

Elżbieta Marek. Czasopismo "Życie Szkoły" ma 60 lat

Artykuł ukazuje rozwój czasopisma "Życie Szkoły". Autorka wyodrębniła trzy okresy i przedstawiła trzy podstawowe działy czasopisma.